

OPPEGÅRD HISTORIELAG

Medlemsblad Nr. 2/2022

Billedhogger Leon Roald legger siste hånd på verket før bysten sendes til Kolbotn. Kunstneren har jobbet med bysten siden i vinter. Bysten skal stå ved brygga ved Kolbotnvannet, overrekkes kommunen og avdukes 24.9.22 kl 13.00

Styret i Opegård historielag valgt 31.3.2022.

Steinar Karlsrud, leder, tlf. 95 87 99 36, e-post steinar.karlsrud@gmail.com
Severin Breivik, nestleder og sekretær, tlf. 92 88 84 87, e-post cvrin@live.no
Siri R. Iversen, kasserer og web-redaktør, tlf. 93 43 11 05, e-post siri.iversen@gmail.com
Ragnfrid Kirkeberg Pedersen, styremedlem, tlf. 92 40 16 63,
e-post ragnfrid.kirkeberg@gmail.com
Einar Skillebekk, styremedlem, tlf. 92 05 05 95, e-post skillebekk.einar@gmail.com
Berit Scheen, styremedlem, e-post berit@scheen.net
Gunnar Rogneflåten, styremedlem, tlf. 48 49 69 08,
e-post gunnar.rogneflaaten@gmail.com
Arne Ingvald Antonsen, regnskapsfører, e-post aieantonsen@gmail.com

Nettsider: opegard-historielag.org. Vi er også på Facebook og Instagram.
E-post: opegard.historielag@gmail.com

Postadresse: Opegård historielag, Postboks 12, 1411 Kolbotn

Vil du være med i en av gruppene våre?
Send oss en melding på opegard.historielag@gmail.com eller kontakt en i styret.

Aktivitetsgruppa: Foreslår aktiviteter og arrangerer foredrag, rusleturer og holder kontakt med biblioteket. Kontakt Ragnfrid Kirkeberg Pedersen

Infogruppa: Redaktører for medlemsbladet, oppdaterer nettsider og historielagets Facebook-sider. Kontakt Siri Iversen.

Kalendergruppa: Redaktører for den årlige kalenderen, organiserer salg og skaffer annonsører. Kontakt Severin Breivik

Kulturminner i utmark-gruppa: Mye praktisk rydding av stier, vedlikehold av skilt m.m., men også registrering av kulturminner og kontakt med fylkesarkeologen og grunneiere. Kontakt Steinar Karlsrud eller Per Wæhler: perwaeher@gmail.com, telefon 92641802.

Andre som samarbeider med historielaget:

Gjersjøelva natur- og kulturpark: Bli med på praktisk arbeid med oppgangssaga, vedlikehold av bygninger og formidling av Ljansbrukets historie i Maritas lokalhistoriske museum i Langbygningen. Gjersjøelva natur- og kulturpark finner du også som gruppe på Facebook.

Kontakt Harald Lundstedt, hlundste@online.no, telefon 97070430 eller Grethe Krogh Homlong, grethekh@live.no, telefon 99015815.

Leder har ordet.

Nå er ferien over for vårt vedkommende, med stort sett flotte solrike dager på både på Vestlandet og Sørlandet og med storfamilien og hunder rundt oss. Stor var min forbauselse da jeg skulle fylle bensin på Circle-K på Stord. Kortet var sperret og ingen der forstod hvorfor. Det ble ringt en kundekonsulent som satte oss over til en annen som

heller ikke var den rette. Slik kom vi innom fire «gale» kundekonsulenter før vi kom frem til den rette. Det som var likt for alle, var at de «for tiden hadde meget stor pågang». Det var jo ingen bombe. Den rette konsulentens jobbet i SEB kort. Hun sa at jeg ikke hadde undertegnet på et skjema om hvitvasking av penger. Jeg forklarte jeg ikke drev slik virksomhet. Det holdt dessverre ikke. Skjemaet hadde nok kommet til meg som e-post innimellom alle tilbud vi får på e-post slik som; en halv pølse gratis, en is gratis hvis jeg kjøpte seks stykker, men da av billigste type osv. Jeg skulle få et brev i posten som skulle fylles ut etter jeg kom hjem. Det returnerte jeg i underskrevet stand og ba dem gi beskjed så snart bensinkortet mitt kunne brukes igjen. Det varte og det rakk, men ingen tilbakemelding derifra. Jeg fant å måtte ringe igjen til de som for tiden har STOR trafikk. Joda, kortet kunne brukes, men han forklarte at vi levde i 2022 og at de ikke lenger svarte på brev eller e-post. Jeg spurte om det ikke var noen i bedriften som fulgte det vi kalte vanlig god forsikringskikk. Det hadde han ingen tro på. Heldigvis – bensinkortet virket.

Steinar Karlsrud

Så tilbake til forskjellige gjøremål i Historielaget. Utover senvinteren kunne vi så smått åpne opp igjen etter koronaen, men rakk ikke å legge opp et program for vårsemesteret. Imidlertid fikk vi avholdt årsmøtet 31. mars. Her holdt Terje Ilje et glimrende foredrag om «Gårdsslekter i Oppegård». Styret og gruppene har holdt sine møter igjen. Den store saken dette året er planlegging av jubileet i forbindelse med «Roald Amundsen 150 år». Det ble besluttet at en statue nede ved Kolben var ønskelig. En meget aktiv ad hoc-gruppe med Severin i spissen jobber døgnet rundt. Her renner eposter inn på løpende bånd. Aviser har allerede skrevet flere artikler og øl produseres i Amundsens navn. Komiteen lover at mye mer kommer. Statuen avdukes 24. september. Den 7. mars ble det holdt en «historisk Polarkveld» i Kolben med spennende foredrag av Astrid Furholt, som gikk i Amundsens «skispor» og nådde Polpunktet i 2018. Stor oppslutning. Kalendergruppen er godt i gang, det samme er gruppa som står for høstens arrangementer. Dette er noe som gleder en styreleder.

Det er veldig trist at banker og offentlige kontorer er vanskelig å få bistand fra. De ønsker ikke lenger besøk fra sine kunder, slik at for eksempel bytte av kasserer kunne gått smertefritt og uten misforståelser. Det samme gjelder Brønnøysundregistrene. Dette har tatt nattesøvnen fra meg mang en gang. Det som gleder meg er at vi tok opp lysbildeforedragene flere steder i våres, blant annet i «Kombo» for treffpunktkafe. Jeg har også vært guide på busstur med klassene som startet på Kolbotn skole i 1951, med middag, mimring og Kolbotn bilder etterpå.

Da jeg kom hjem fra ferie så jeg at vår tidligere ordfører Bjørn Kristiansen var død. Jeg ringte han en gang i 1992, da Senterpartiet i Akershus ville sette meg opp på stemmeseddelen til kommunestyret dette året. Jeg spurte han om det var lov. Nå skal vi se, sa han. Du reiser jo ikke i utenriksfart eller har noen alvorlig sykdom? Ikke står du på noen annen

liste så vidt jeg vet heller? Nei?? Ja, men jeg er ikke medlem i Senterpartiet? Spiller ingen rolle det, vet du. Du kan ikke nekte, sa han med en lun latter. Etter valget ringte han igjen. Velkommen i kommunestyret, Steinar! Det ble fire lærerike år. Bjørn var fenomenal til å ta vare på en ensom sjel på Senterpartiets taburet. Fordelen for meg var at jeg var den eneste som kunne ha helt egne synspunkter å formidle dem fritt i salen. Selvsagt informerte jeg Senterpartiet etterpå. Bjørn fikk meg virkelig til å trives i politikken. Noe som førte til at jeg satt i en mengde utvalg og ofte i Formannskapet. Jeg ble også gruppeleder for meg selv og det førte til mye kontakt med Bjørn noe som alltid var en glede, selv om vi hadde forskjellig syn i mange saker. Etter fire år måtte jeg love min kone og gamle mor og ikke stå på liste igjen, da jeg nesten ikke var hjemme etter arbeidstid disse årene. Jeg hadde god kontakt med Bjørn i ettertid når vi treftes i forskjellige sammenhenger. Tross høy alder er det rart å tenke på at han ikke er blant oss lenger. I forbindelse med hundreårsjubileet for Oppedgård kommune, fortalte han meg at det som tok mest på han, var at «Rasten» ble revet. Det var flere alternativer til tunneler og han trodde Rasten var reddet, men det skjedde et kupp i kommunestyret som snudde saken i Rastens

Nykomling på gamle trakter

TILBAKE: – I dette leiel bygde jeg hytte. Steinar Karlsrud (48) er oppvokst få meter fra dagens rådhus. Nå er han tilbake på gamle trakter som nyvalgt kommunestyremedlem for Senterpartiet.

Foto: Inger Eidem - ØB 14.1.1992

disfavør. Rasten ble revet i 1980.

Det skjedde uventet på natten for å slippe demonstrasjoner ble det sagt. Det var den gang stor motstand i befolkningen mot å rive denne bevaringsverdige eiendommen, som hadde betydd så mye for hele Oppedgård kommune.

Så håper jeg at også dere har hatt en flott sommer, og vil gjerne se dere på våre arrangementer utover høsten.

Greverud 25. august 2022

Steinar Karlsrud

Årsmøte for Oppegård historielag 31.3.2022 på Oppegård vel

Godkjenning av innkalling og dagsorden.

Innkalling og dagsorden ble godkjent.

Konstituering

Møteleder: Steinar Karlsrud

Referent: Siri Iversen

To til å undertegne protokollen: Geir Hokholt og Benthe Austad Biltvedt.

Godkjenning av årsberetningen for 2021.

Steinar Karlsrud gikk gjennom årsberetningen og orienterte om pågående prosjekter som gruppene i historielaget jobber med. Årsberetningen ble godkjent.

Godkjenning av regnskap for 2021.

Historielagets regnskap ble lagt fram av Arne Ingvald Antonsen.

Regnskapet for 2021 er ikke sammenlignet med året før på grunn av problemer med det tidligere brukte regnskapsprogrammet. Regnskapet for 2021 er ført på en ny måte og det blir enklere å se helheten for regnskapsåret 2022 på neste årsmøte i 2023.

Det er ingen kontantkasse. Saldo på bankkontoer stemmer. Regnskapet er ikke revidert. Det ble bemerket at regnskapet burde hatt noter som forklarer de ulike bankkontoene og status på prosjektene.

Harald Paulson orienterte om økonomien i Roald Amundsen-byste-prosjektet. De fleste utgiftene vil komme i 2022.

Fastsettelse av kontingent for 2023.

Årsmøtet vedtok at medlemskontingenten fortsetter å være 350 kr pr år i 2023.

Budsjett for 2022. Handlingsplan.

Det var ikke laget budsjett for 2022. Årsmøtet vedtok at budsjettet for 2019 prolongeres siden det var et år med normal aktivitet.

Roald Amundsen-byste-prosjektet har eget regnskap og avsluttes når busten avdukes i september 2022. Regnskap for bysteprosjektet legges fram på årsmøtet i 2023.

Til handlingsplan for 2022 kommer bla. ordninga av lagets arkiv og oppfølging av arbeidene med flåte på Kurud på lista i tillegg til vanlige grupper og oppgaver.

Styret satser på vanlige historielagsaktiviteter fra høsten 2022.

Styret skal sette en gruppe i gang med å samle inn epostadresser til medlemmene for å effektivisere utsendelse av informasjon til medlemmene.

Vedtaksendringer.

Vedtatt endring: Årsmøtet skal avholdes innen utgangen av april.

Valg av styre, revisor, valgkomité.

Styret for 2022 består av følgende personer:

Styreleder:	Steinar Karlsrud - valgt for 1 år i 2022
Styremedlem:	Severin Breivik - valgt for 2 år i 2022
Styremedlem:	Einar Skillebekk - valgt for 2 år i 2022
Styremedlem:	Ragnfrid Kirkeberg Pedersen - valgt for 2 år i 2021
Styremedlem:	Siri Iversen - valgt for 2 år i 2021
Styremedlem:	Gunnar Rogneflåten - valgt for 2 år i 2021
Styremedlem:	Berit Scheen - valgt for 2 år i 2021
Regnskapsfører:	Arne Ingvald Antonsen - valgt for 2 år i 2021

Revisor: Erling Bjarkø - valgt for 1 år i 2022

Valgkomité:

Terje Fredriksen - valgt for 1 år i 2022

Sonja Finstad Andersen - valgt for 1 år i 2022

Sonja Birkeland - valgt for 1 år i 2022

Siri Iversen (referent)

Geir Hokholt   Benthe Austad Biltved

Uranienborgs venner

Uranienborgs venner ble opprettet i 2022, og har som formål å bidra til å bevare og utvikle Roald Amundsens hjem.

Vennene arbeider tett med museet for å styrke, skape og ivareta Roald Amundsens hjem og museets arbeid.

Venneforeningen skal være en viktig lokal støttespiller for museet, og vennene bestemmer selv i hvilken grad de deltar i arrangementer, dugnader og andre aktiviteter.

Henvendelser til Uranienborgs venner kan rettes på e-post:
Uranienborgsvenner@gmail.com

Vi oppfordrer medlemmer til å følge Uranienborgs venner på Facebook.

Rare navn og mulige sammenhenger: Sætre og Kurud.

Av Terje Fredriksen

Hvordan oppstod de eldste gård- og stedsnavnene? Dette spørsmålet har opptatt forskere både i historikermiljøet og innenfor det språkvitenskapelige feltet. En sannsynlig forklaring er behovet for å være presis i kommunikasjonen. Før eiendommer ble registrert i matrikler og eiendomsregistre var det neppe eierens behov som gav stedet sitt navn. Trolig var det naboer som begynte å omtale «de oppe i lia», «de nede på neset», «de oppe i åsen» osv. Slik festet det seg en omtale av naboene som var både praktisk og nyttig. Dermed ble det Li, Nes og Ås, osv. Etterhvert ble oppdeling av gårdene nødvendig, og vi fikk de retningsbestemte navn som Norby, Vestby og Østby, De angir beliggenheten i forhold til gården som i dette tilfelle er Bø (eller By).

Navnet Sætre er et svært gammelt navn, og kan oversettes med å sette bo. Sætre-gården lå gunstig til ved sydenden av Gjersjøen, og rett ved oldtidsveien som gikk nord/syd; mot Oslo i nord og mot sør Østfold. Denne veien er flere tusen år gammel, og kan godt omtales som vår første Europavei. Sætre-gården lå gunstig til i forhold til trafikken på denne veien, og med skrånende, vestvendt terreng var jordene selvdrenerende, lett-dreven mark for kornbonden der.

Skaftulløks av stein, sannsynligvis en stridsøks fra yngre steinalder. Funnet på Sætre. Foto: Tore Gautneb/Kolben bibliotek.

En ytterligere viktig indikasjon på at Sætre-gården er svært gammel, er funnet av en helt spesiell steinøks. Utformingen av denne øksa gjør at vi med rimelig sikkerhet kan tidfeste den til bronsealder. Den er altså mer enn 2500 år gammel. Øksa er nemlig utformet etter et forbilde; og det er den støpte metall-øksa. Vi ser at mannen som laget øksa forsøker å etterlikne bl a støpe-randen, trolig fordi han ikke hadde sett hvordan metalløksker ble smeltet ned i støpeformene. Trolig har han tenkt at dette var en fin «mote». Slik er hele øksa utformet, som en moteriktig metall-øks fra bronsealderen. For denne øksa var nemlig ikke til å bruke verken i kamp eller hogst. Øksa er et verdighetstegn, altså et symbol på eierens stilling og status i samfunnet. At øksker er benyttet som statussymboler var ikke noe nytt på den tiden. Allerede i steinalderen ble øksker benyttet som et symbol på eierens status, og dessuten ofte benyttet som offergaver, gjerne plassert på steder vi må anta var hellige plasser.

Gården Kurud er i dag et golfbaneanlegg. Rud-endelsen i navnet gir oss en pekepinn om at gården ble ryddet i middelalderen, trolig på omtrent samme tid som Gerdarud fikk sin første stavkirke, på 11-12-hundretallet, og altså i det katolske Norge. I forbindelse med etableringen av dette kirkestedet på Svartskog ble også den såkalte Kirkeveien ryddet. Den gikk via Sætre-gården og vestover, forbi Kurud og opp på Svartskogplataet hvor de eldste gårdene lå som en krans rundt den nye stavkirken. Det er denne enkle stavkirken vi møter hos Sigrid Undset i bøkene om Kristin Lavransdatter.

Kurud gård på 1960-tallet. Foto: Tore Gautneb/Kolben bibliotek

Kurud er altså en forholdsvis ny gård som ryddes i middelalderen, og folket på Sætre kan se over til den mørkere, kaldere og mer dystre vestsiden av Gjersjøen, og her er vi kanskje på spor av hvordan navnet Kurud oppstod.

De gamle slektene på Sætre registrerer at nye folk rydder seg en gård nær den åsen vi i dag kaller Kullmileåsen. I dag vet vi at mange navn er resultat av misforståelser og skrivefeil, *Kurud gård på 1960-tallet. Foto: Tore Gautneb/Kolben bibliotek.*

og navn som Hvittingfoss

og Makrellbekken er gode eksempler på dette. Jeg mener Kurud er et navn i samme kategori, og har like lite med kuer å gjøre som sannsynligheten for å fange hvitting i en foss og makrell i en bekk. Det hele dreiere seg om misforståelser som har akkumulert seg gjennom tidene, noe vi også ser på feilaktige skrivemåter i gamle dokumenter og kart. Folk flest var analfabeter og de skriveføre strevet med å forstå hva som ble fremført muntlig.

Folket på Sætre har trolig omtalt stedet der Kurud nå ligger som «den mørke siden», eller Kolarud eller Kolrud, og navnet Kullmileåsen har trolig blitt omtalt som Kolaåsen eller Kolås. Som på Kolbotn er forsteleddet «kol» feilaktig blitt tolket som kull; der av navnet Kullebunn, eller Kølabonn som det ble på folkemunn.

Som nevnt er navn ofte oppstått av naboenes omtale av stedet. I den muntlige dagligtale var praktisk å skille f eks mellom øvre-gården (Oppegård/Uppigard) og Dal, som lå lenger ned. Navnet Kurud kan således være et resultat av den omtale folkene på Sætre gav stedet; som gården på den mørke, kalde og dystre siden av Gjersjøen - og da sett i forhold til sin egen plassering, med den lyse, vestvendte solhellinga på østsiden av Gjersjøen. Kurud-navnet finner vi f eks ved Hamar, hvor Kurud Mølle rimeligvis ligger ved en elv; og elvas navn er Svartelva som den nå heter, sannsynligvis en modernisering av Kol-elva. Kol-betegnelser på noe som er mørkt, svart, kaldt eller dystert finner vi igjen i en rekke indoeuropeiske språk.

Jeg har opplevd at folk blir irritert og av og til sinte når jeg forteller at navnet Kullebund bare er en stor misforståelse. Historieprofessor Knut Helle pleide å si at hver generasjon må skrive historien på ny. Ny kunnskap og nye måter å se fortiden på gjør at historiefaget aldri kan bli statisk. Det vil stadig komme ny kunnskap og nye fortolkninger av fortiden, og derfor må nye generasjoner stadig se kritisk på tidligere tolkninger og bestrebe seg på å utvide eller korrigere forståelsen, og tolke fortiden i lys av ny kunnskap og nye måter å tenke om fortiden på.

Fellesutflugten med dampbaaten "Kong Sverre" til Hankø søndagen 1. juli 1928.

Erik Lie

Mange vil nok i dag tro at vårt lokale miljø på Kolbotn i slutten av 1920-årene var svært begrenset og måtte gi få muligheter for variasjon og avkobling. Vi som var med i den perioden, ser vel litt annerledes på saken, og jeg tror vi stort sett var fornøyd; det skjedde jo alltid noe.

At vi fikk Guttemusikken, var en av de store ting, særlig for oss som fikk være med, enten det nu var fra begynnelsen eller man kom med ved utvidelse av antall musikanter.

Turen med "Kong Sverre" kom i Guttemusikkens første sommersesong. Når vi fikk høre om den er usikkert, men antagelig var det en nyhet vi fikk på en av våre ukentlige øvelser i gymnastikksalen på Kolbotn skole. Vi ble nok varslet i forholdsvis god tid for å være ekstra ivrige med øvelsene, vi som skulle spille ombord.

Den store nyheten om turen ble imidlertid kunngjort for Kolbotns beboere i annonse i Østlandets Blad 11. juni 1928.

Foreningen Landstormen

har besluttet å søke arrangere en fellesutflugt med dampbaat paa Oslofjorden for Kolbotns beboere, og den komite som blev nedsat for at arbejde med saken, har fornøielsen herved at indby Dem og Deres familie til deltagelse i en saadan tur efter følgende plan:

Avreise fra Kolbotn søndag den 1. juli kl. 6,48 til Oslo, hvor man straks gaar ombord i det for turen leiede skib.

Baaten avgaar preeis kl. 7,30 ut Oslofjorden, forbi Drøbak og Hvitsten ind Mossesundet ved Soon. Videre forbi Moss, Larkollen og Raou ind i og gjennem det idylliske Hankosundet, hvor man beregner at være omkring kl. 11,30.

Ved Hanko foregaar de indledende Pokalseiladser med International deltagelse i forbindelse med K. N. S. Landsregatta. Der er samlet hundreder av fartøier av de forskjelligste nationaliteter i konkurranse og det er komiteens hensigt at man blir liggende ved Hanko etpar timers tid for at overvære seiladsen.

Der vil bli arrangert et ophold ved land hvor der kan bades og for dem som maatte ønske det spise middag.

Der søkes befraktet et av Stavangerske Dampskibsselskaps kystskibe for turen. Disse skibe er utstyrt med al mulig komfort og førsteklasses restaurant. Der vil kun bli tegnet et antall deltagere som svarer til omkring Jet halve antall av hvad skibet i henhold til sit certifikat kan medta. Der vil saaledes bli udmerket plass ombord. Man medtar niste for dagen, drikkevarer faaes kløpt.

Guttemusikkorpsen vil følge med os paa turen og disse vore populære gutter vil sikkert gjøre st til at turen blir behagelig og ve lykkelig i enhver henseende. Desuten regner vi med at saavel Damekoret som Mandskoret detar i turen til hygge og adspredelse for sig selv og sine medpassagerer.

Ingen skal tjene noget paa denne utflugt, og alle utgifter er ka'kulert lavest mulig hvorfior komiteen glædeligvis kan sætte kongingenten saa lavt som til:

Kr. 6,— a kr. 6,50 for voksen person
" 2,— " " 2,50 " barn.

Indtil 3 barn kan medfølge sine forældre til denne pris. Barn under 15 aar har kun adgang sammen med voksne.

De der agter at delta i turen behager at tegne sig paa lister der er utlagt hos samtiige kjøbmænd og underregnede medlemmer av komiteen. Tegningen er absolutt bindende. Listene indtages naar 200 voksne er indtegnert og senest lørdag den 16 juni d. a. Man forbeholder sig mulige nødvendige forandringer i progr. og rute.

Kolbotn den 31. mai 1928.

L. M. A. s. Kr. Fronth. T. Tidemand-Fossum. L. M. Aks, ill. 84.
Man beregner at være tilbage til Oslo kl. ca. 21.

På tekstsiden i samme avis står også følgende lille notis, noe belemret med trykkfeil idet båtens navn er falt ut og noe sammenblanding med reiseruten.

Lang betenkningstid fikk man ikke, men påtegningen må ha gått raskt unna for turen ble fulltegnet. Prisen ser heller ikke avskrekkende ut, men husk at kronene var "dyrere" eller mer verdt den gang.

Turens deltagere så frem til opplevelsen med en båttur på fjorden, og alle håpet nok på godt vær. Det gjorde vel arrangørene også, men de hadde også store forberedelser. Tor Tidemand-Fossum har nylig fortalt meg at de fikk leiet en lastebil som dagen før turen kjørte nedhuggede bjerker, mye løvkvister og busker til kaien, og hele båten ble pyntet som til en St. Hans-fest. Overalt hvor det var mulig, ble busker og løvverk surret fast for å tåle vær og vind under turen.

Hans Knutsen og Kolbotn guttemusikkorps spiller opp til 17. mai i tidlige år.

Foto: Digitaltmuseum.no

Det var folksomt på Kolbotn stasjon den søndag morgen for vi var i alt 240 som skulle med båten; trangt ble det vel også på toget. Det var nok ikke mange av oss som hadde vært ombord i en slik båt før, og alle ble sikkert imponert over den fint pyntede båten som skulle være "vår" for en hel dag. Været var foreløpig ikke avskrekkende, og skuta lå jo stille og pent ved kaien. Noe annet ble det snart, for allerede ute ved Vippetangen merket vi at det blåste. Tidemand-Fossum fortalte det slik: "Før vi var ved Nesoddtangen var omtrent alle busker og løvverk blåst over bord".

Utover mot Drøbak var fjorden forholdsvis rolig, ingen stor sjø, så vi kunne klare "sjølivet" og måtte naturligvis "oppdage" hele båten. Vi gutter var vel høyt og lavt, der vi fikk lov til å gå.

Mens D/S "Kong Sverre" arbeider seg utover i Oslofjorden, skal vi kikke litt nærmere på båten og dens historie. Den var eldre enn de fleste passasjerer ombord, for den var bygget i 1867, som bygg nr. 9 ved Nylands Verksted i Oslo. Det verkstedet er nu borte; det lå ved Akerselvns utløp, mellom elven og Bjørviken, altså syd for den rundkjøringen som i dag er over Bispegaten like ved Oslo Ø. Navnet Nyland er overført til Akers Mek. Verksted og har fått betegnelsen VEST bak seg for å skille det fra det gamle verksted.

DS Kong Sverre. Foto: Norsk folkemuseum

"Kong Sverre" ble bygget for Søndenfjelds-Norske Dampskibsselskap i Kristiania og kostet ny 58.000 Speciedaler. I 1875 ble båten solgt til Stavanger Dampskibsselskap for 40.000 Speciedaler. Båten ble i 1884-85 ombygget ved Stavanger Støperi og Dokk for kr 140.000,-. Den ble da noe større og naturligvis mye flottere, sikkert mer moderne; hvertfall syns vi det var en "fin båt" for vår fjordtur 43 år senere. Skutas dimensjoner var: lengde 176,2 fot, bredde 24,3 fot, dybde 19,5 fot. For fagfolk kan også opplyses at den var på 601 brutto reg. tonn. I særlig grad for oss ble dyptgående 19,5 fot temmelig avgjørende. Før ombyggingen stakk skuta bare 12,7 fot ned i sjøen, og den differansen ble av stor betydning for vår seilas.

Den opprinnelige motor på 86 hestekrefter var i 1898 byttet ut med ny på hele 420 hestekrefter, så vi hadde sannelig litt av en båt.

Reisens mål var Hankø og Landsregattaen til KNS. La oss allerede nu lure inn en situasjonsrapport datert 1. juli fra Aftenpostens korrespondent på Hankø: "Det er fjerde dag stormen her ute varer, og i går har været været hvassere enn de tidligere dager. Det brøt på 8 meter. ..." Ovenstående linjer til Aftenposten ble skrevet mens "Kong Sverre" og

vi var på tur ut Oslofjorden. I dag, nesten 49 år etter, kan vi pr. telefon til Meteorologiske Institutt få følgende eksakte opplysninger om vær-situasjonen på dagen for båtturen:
Ferder fyr: 1. juli 1928

Kl. 8 Morgen: Temperatur +13 grader, syd-vest vind styrke 5, frisk bris.

Kl. 14 Middag: Temperatur + 14 grader, syd-vest vind styrke 6, liten kuling.

Kl. 20 Aften: Temperatur +12,8 grader, syd-vest vind styrke 6, liten kuling.

Skydekket angis med 6/10 hele dagen; altså litt mer skyer enn klar himmel.

Disse opplysninger hadde ikke vi passasjerer den gang, men kapteinen ombord visste nok noe, eller var det sjømannen som ante noe etter at bølgene begynte å tilta ute ved Drøbak. Han kalte inn Tidemand-Fossum og de øvrige i ledelsen av turen til sin lugar, og foreslo av hensyn til passasjerene at ture sydover burde legges "innenskjærs" (slik som i annon-sen) og ikke som planlagt midtfjords til regattabanen og seilasene og deretter inn til Hankø fra syd. Takket være denne avgjørelse fikk vi noen "fredelige perioder" innimellom sling-ring og stamping mot de ganske store bølger som hadde bygget seg opp gjennom flere døgn blåst.

Hankøsundet i 1906. Foto:Nasjonalbiblioteket

Riktig behagelig og fredelig ble det da vi kom inn nordre innløp til Hankøsundet; der var fjorden stille, og vi merket nesten ikke vinden, beskyttet som vi var av høydene på Hankø.

Det ble mere liv og spenning blant passasjerene på grunn av båtens roligere bevegelse, og snart nærmet også stunden seg med ny avkobling; vi skulle legge til land ved Hankø Bad og snart få fast grunn under føttene igjen. Guttemusikken var samlet på fordekket for å spille marsj mens skuta gled sydover mellom Hankø og Vikene, som stedet på fastlandet heter.

Da var det det skjedde, det mange av oss har snakket om eller utvekslet minner om i lange tider etterpå. Jeg husker det omtrent som at forskipet hoppet rett opp en meter eller to, så satt jeg på dekket, hele skuta rullet sterkt over til en side (venstre, altså "babord"), derfra til den annen side, begge ganger uten vann på dekket. Så ble båten liggende rolig, og da sa Hans Knutsen omtrent noe slikt: "Så spiller vi, gutter!"

Ja, det gjorde vi, sikkert til overraskelse for alle ombord og for iakttagere på land. Hva vi spilte, husker jeg ikke, men jeg vet jeg hadde anledning til med øynene å følge med i at mange av passasjerene løp rundt og lette etter sine nærmeste for sikkerhets skyld.

Snart var vi fartøyet ved kai, og alle var glade over å gå i land, i hvert fall for et besøk på Hankø også med mulighet til avveksling og middag. Noe særlig bading ble det ikke den dagen.

Flere ringte hjem til Kolbotn, hovedsakelig for å fortelle den store nyhet, og ryktene spredte seg snart i vår bygd.

Omtrent halvparten av turdeltakerne ville ikke være med båten hjem. Arrangementskomiteen fikk en travel tid på telefonen for å bestille busser som skulle besørge hjemreise til nærmeste jernbanestasjon, Onsøy.

Mens "Kong Sverre" lå ved Hankø skal det ha vært besiktigelse av skrog og bunn av dykkere som vel ble tilkalt fra Fredrikstad. Det ble meddelt at båten hadde tillatelse til å gå med passasjerer til Oslo.

De gjenværende passasjerer fikk god plass under hjemreisen. Tidemand-Fossum har fortalt at hjemreisen var fin, og at været lettet noe, og Guttemusikken spilte sogar til dans på dekket, og stemningen var høy.

Ser vi på værrapporten fra Færder, var nok vinden like sterk på hjemturen, men vi hadde den mere "med oss", og skylaget kan ha gitt flere streif a sol på hjemveien, og vi var jo snart i roligere farvann innenfor Drøbak, og da var vi snart hjemme.

Og hjemme igjen på Kolbotn, der møtte vi vel underrettede venner og kjente som "hadde hørt", og vi som hadde vært med, måtte fortelle. Ryktene florerte, og ble ikke stoppet av den nøkterne notis som dagen etter i morgenummeret av Aftenposten, mandag 2. juli 1928 uttalte: "Seilassen om Kattgatpokalen igår innstillet på grunn av uværet".

Fra Rettsbok for Oslo Byrett kan det dokumenteres at Sjøforklaring for D/S "Kong Sverre" ble avholdt 3. juli 1928 kl 12.30 "i anledning grundstøtning". Tilleggssjøforklaring ble holdt 4. juli 1928 kl 10.00 da losene ikke kunde møte dagen før.

Av sjøforklaringen fremgår at vi hadde følgende situasjon på broen da båten for full fart går sydover i Hankøsundet. På broen er kapteinen (49 år), 2. styrmannen (35 år), skibets faste kystlos (42 år) og engasjert os for turen (61 år). Til rors står en matros (20 år). Midt i sundet står en stake, rød ed sorte ringer, som angir at man kan gå på begge sider (rundseilingsstake). Dypeste løp er øst for staken, men her lå 3-4 seilkuttere og losen bestemte seg for å gå vest for staken, i god avstand da han visste "at der var minst vand på syd-vestsiden". Kapteinen syntes imidlertid "at man kom for nær oppunder Hankø-landet

Dette hørte romannen og derfor holdt han seg nærmere staken end han burde gjort. Han passerte dog denne i minst 100 meters avstand og var saaledes nærmere Hankølandet end staken".

Den faste los (uten ansvar for turen) anslår avstanden til staken til ca. 30 meter, eller midt mellom staken og land, mens øvrige på broen anslår avstanden som 1,5-2 skibsbreder (ca.12-16 meter).

Grunnstøtingen skjedde da styrhuset var kommet litt forbi staken. Kapteinen uttalte: "Skibet fik 2 hårde støt, men gled over grunden. Det har faat en stor bule under fyr-dørken. Maskinisten som hadde vakt uttalte under sjøforklaringen: "Skibet gik med fuld fart og man merket i maskinen flere noksaa haarde støt. Han har ennu ikke opdaget nogen skade paa maskinen."

Vakthavende styrmann uttalte i retten: "Alt redningsmateriell var i full orden. Like efter grundstøtingen blev båtene svinget ut, og det tok ikke mere enn 30 sekunder at faa dette gjort". - (Båtene ble følgelig klargjort, men ytterligere forberedelser til "å gå i båtene" be ikke foretatt.)

Grunnstøtingen fant sted kl 12.30 og det ble øyeblikkelig slått stopp i maskinen. Kl. 13.00 var båten fortoyed ved Hankø brygge. Ifølge kapteinens rapport ble skibet undersøkt og funnet å være "Tæt og ingen skade kunde sees".

"Kong Sverre" forlot Hankø kl. 15.30 og returnerte til Oslo kl 20.00.

Fra Stavanger Aftenblad 5. juli 1928 hitsettes:

Stavanger Aftenblad er ikke helt riktig orientert, særlig i artikkelens 2. avsnitt. Rosenberg Verksted kan opplyse at "Kong Sverre" ble tatt på slipp 5. juli 28 kl 08.30, ble reparert og sjøsatt igjen 14. juli 28 kl. 10.00. Det eneste som nu kan sies er at det ble brukt 100 kg Bunnstoff nr. 1 og 87 kg Bunnstoff nr 2. Arkivene forøvrig mangler mht selve reparasjonen. Verkstedet uttaler dog at 2 dager på slipp var tilstrekkelig for skraping og maling, så "det må ha vært noen plater med ødelagte nagler". - De må ha vært "den store bule under fyrdørken" som er blitt reparert. Ellers pekte verkstedet på at båten hadde enkel bunn så skade og eventuell lekkasje lett ville sees.

Ytterligere en opplysning kan muligens kaste lys over den skade "Kong Sverre" ble påført i Hankøsundet. Sjøfartsmuseet på Bygdøy overtok deler av arkivet fra gamle Nyland da det ble nedlagt. Dokkingsprotokollen viser at skuta vår ble satt i tørrdokk i oktober 1928 for skraping og maling, som i september 1927. Man finner det lite sannsynlig at hele skroget ble skrapet og malt på Rosenberg i juli, kanskje var det bare de skader som ble behandlet.

"Kong Sverre" seilte i mange år og var en kjent skute på norskekysten. I april 1939 ble den til slutt solgt til opphugging.

Skulde noen også senere ha støtt på en båt med samme navn kan det opplyses at under krigen fikk rederiet av tyskerne ordre om å endre navnet på båten "Kong Haakon" og da var "Sverre" ledig etter opphuggingen. I 1945 fikk den båten naturlig nok igjen sitt tidligere navn. I 1949 ble så "Stavanger I" i ruten mellom Stavanger og Bergen omdøpt til "Kong Sverre" og den var i fart til 1963.

Av vår "Kong Sverre" skal ikke noe være bevart så synlige minner fra det hold kan ikke fremskaffes. Et synlig minne har vi dog i Guttemusikkens varetekt, ess-kornetten som ble slått mot dekket da "Kong Sverre", med Landstormen og andre fra Kolbotn, grunnstøtte i Hankøsundet søndag 1. juli 1928 kl. 12.30.

Historielaget profilerte seg historisk på et lite stykke Norge rett syd av Hannover i Tyskland.

Historielaget med vakkert bidrag til Tordenskjolds minne i en tysk landsby pinsen 2022!
Hvorfor det?

I over 30 år har Langhus Blæselag hvor 6 av musikantene bor i "gamle Oppegård", frekventert og underholdt på Gleidingens årlige by- og skytterfest. Årets pinsebesøk var Lagets 14. til denne Dorfen med 5000 innbyggere.

Blæselaget underholder ellers her hjemme årlig på Barnas Holmenkollidag, Golfbanen, og vi spilte også under åpningen av DNT Breivoll i mai.

Dette er minnesteinen for Petter Wessel Tordenskjold i Gleidingen, stedet han falt i duell 12.11.1720. (Foto S. Breivik)

Disse besøkene til Gleidingen startet ved en ren tilfeldighet, og har oftest hatt støtte og representasjon med fra Ski kommune på turneene. Med krigen i Ukraina har vår fredelige vennsforbindelse over landegrensene, fått dramatisk økt innhold!

Hva forbinder så Follo opp mot Tordenskjold?

P. W. Tordenskjold presset Svenskekongen i den store Nordiske krig ute i Oslofjorden slik at kongen måtte ta retrett over Østre Greverud til Sverige. Ivåpenhuset i Vestby kirke kan man se Tordenskjolds korde. Det skyldes at hans bror var prest i Vestby sogn og fikk korden som arvestykke!

Pluskota, den lokale borgermester Silke Rehmert, overborgermester Kai Eggert og Blæselagets Severin Breivik i festteltet (foto privat).

Tordenskjoldmaskott 2022 Bennett

Under by- og skytterfesten spilte Blæselaget i 3 dager til ende: Vi ledet an festopptoget, spilte på hagefester og under skytterkroningene. Selvsagt også ved Tordenskjolds minnes-tein - hvor han døde etter duell 12.nov. 1720 og ved vår egen gate siden 2003; Langhusveien, samt på konserter til den økumeniske teltgudstjenesten.

Blæselaget anno 2022 foran "vår" gate i Tyskland; Langhusveien (åpnet av rådmann Malinowski, Ski i 2003).

Våre gaver til vertskapet i år var et silhuettbilde av "Amundsen og Fram", grunnet polarheltens 150 års-jubileum.

I Gleidingen sin egen Heimatstube/lokalmuseum åpnet de i pinsen en utstilling om Tordenskjold i den Store nordiske krig.

Der var også 2 montere som viste vennskapssamarbeidet og besøkene mellom vår kommune (Ski) og Gleidingen. Utfra dette ble Oppegård historielag årets giver av kransen lagt ned på minne-arnestedet for vår største sjøhelt Petter Wessel Tordenskjold.

Severin Breivik

---

150 års minnet for Roald Amundsen.

24.september kl 1300 blir bysten av Roald Amundsen avduket på Kolbotn.

Vinteren 2021 fikk OHL en ide om at Oppegårds mest berømte person Polarheltens "vår", burde æres med en byste i Kolbotn sentrum året 2022.

I år er nemlig 150 år siden Roald Amundsens ble født i Borge (16.juli).

Amundsen bodde alle sine viktigste år (1908 - 1928) på Uranienborg ute på Svartskog.

En RA-22-komite bestående av: Ole Endresen, Siri Iversen, Harald Paulson, Nils Harald Skaufel og Severin Breivik (leder) ble dannet, og forsommeren 2021 vedtok OHL å bevilge

solid startkapital til RA-22-prosjektet "Roald Amundsen 150 år".

Etter råd fra Rektor a. D. Ragnar Johansen ved Ålesund kunsthøgskole, ble billedkunstneren Leon Roald fra Vigra valgt til modelleringsoppgaven.

Bysten er nå ferdigstøpt i bronse og transporteres 25.august til Eide Stein AS, Nordmøre for å toppe en prismesøyle av lys iddefjordgranitt.

Det ferdige monumentet ankommer til sin plass ved Veslebukta på Kolbotn i uke 37/22.

Kommunen har hele tiden vært positiv og bidratt med fundamentet til busten. Det vil stå like inntil "Roald Amundsens brygge".

Hele prosjektet ville vært fånyttet dersom ikke lokale bedrifter, lag, foreninger og en rekke privatpersoner har bidratt med pengegaver/sponsormidler.

Prosjektet retter derfor en STOR takk til alle sine Sponsorer for støtten. Det var deres positive respons som muliggjorde dette "hårete" OHL-prosjektet.

Bysten ferdig modellert

Programmet:

RA-22- Arrangement i september:

Lørdag 17.sept. Amundsen marsjen går fra Roald Amundsen vgs og ned til Kolben.

Dette er et familiearrangement laget av Vg2- elevene på idrettslinjen.

Musikk, Kakestykke fra Nordby bakeri og Buttons fra RA-22-prosjektet vil glede ca 300 av deltakere.

Mandag 19.sept. Vises "Hurra for Amundsen" i Kolbens store sal.

Lørdag 24.sept.

kl 11.00 åpner Oppegård kunstforening i Kolben en fotoutstilling om Leon Roald sitt arbeid med å modellere Polarhelten. Den er laget av fotokunstneren Jan Roald, Ålesund.

kl 13.00 samme dag, blir det høytidelig avduking av Amundsen busten ned ved vannkanten til Veslebukta

Kl 14.30 er det Festlunch for sponsorer og off. gjester med Historielagets RA-22-komitee/ Styret som vertskap på Villa Sandvigen.

Prosjektets ønske og drivkraft har vært at med "Amundsen" synlig til stede i Kolbotn sentrum, vil gi økt kunnskap og stolthet til nye generasjoner om hans mange bragder og i sum økt interesse for utstillingene om Polarhelten på Uranienborg - vårt unike lokal-museum godt forvaltet av Follomuseet/MiA.

Amundsens motto var: "alltid mot nye mål".

Med festdagen 24.september 2022 godt i havn, har RA-22-komiteen/OHL nådd sitt mål!
Vi håper på godt oppmøte av Historielagets medlemmer. Vel møtt!

Arrangementsprogram for Oppegård historielag - høsten 2022.

Mandag 19. september kl 12.00. Sted: Kolben, Scene 2.

Gratis Roald Amundsen-forestilling med Tone Holte, Lillibeth Lunde Elgstøen og Harriet Müller-Tyl. Manus: Tone Holte, Regi: Per Arne Øiestad.
Arrangør: Oppegård historielag/Den gylne spaserstokk (les mer annet sted i bladet)

Onsdag 12. oktober kl 19.00. Sted: Biblioteket, Kolben.

Historien om Nikita Kakot Amundsen, Camilla Carpendale og Roald Amundsen v/Espen Ytreberg

Velkommen til foredrag med Espen Ytreberg. På ettervinteren 1921 tok Roald Amundsen til seg to små jenter i Øst-Sibir. Da Amundsen forlot Østkapp og den mislykte «Maud»-ekspedisjonen senere samme år, tok han jentene med seg hjem til Norge. De to lærte seg å snakke norsk, gikk på norsk skole og fikk norske venner. De var det nærmeste Roald Amundsen noensinne kom å få sin egen familie. Men i desember 1924 sendte han jentene brått fra seg igjen. Foredraget er basert på boken Kapp Hjerterstein – en sakprosaforetelling om kulturmøter og modernisering, om familieliv og følelser, om forflytning og stillstand. Og om kjærlighet.

I samarbeid med Kolben bibliotek og Den Kulturelle Spaserstokken.
Gratis adgang m/ billett.

Lørdag 19. november kl 12.00. Sted: Biblioteket, Kolben.

Familiearrangement: Nisser før og nå v/ Gunnar Rogneflåten

Passer for barn fra 3 – 10 år. I samarbeid med Kolben bibliotek.
Gratis adgang m/billett

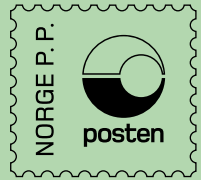
Torsdag 1. desember kl 19.00. Sted: Biblioteket, Kolben.

Det naturgitte grunnlaget for bosetting i Oppegård v/ Knut Sørgaard

Velkommen til foredrag med Knut Sørgård, geolog og med røtter fra Svartskog.

Hvorfor var grunnlaget for jordbruk i Oppegård så lite? Og hvorfor er kontrasten til Ski så stor? Mens Ski har store, sammenhengende og lettdrevne arealer med dyrka mark, har de relativt få bøndene i Oppegård måttet klare seg med mer grunnlendt jord og små jordstykker. Hvorfor er det så stor forskjell mellom Oppegård og de mer jordbruksrike kommunene lenger sør i Follo, og hva har dette hatt av betydning for kommunens tidlige historiske utvikling? I samarbeid med Kolben bibliotek.

Gratis adgang, med billett fra Kolben bibliotek.

Avsender: Oppegård Historielag, Postboks 12, 1411 Kolbotn

Historielagets kalender 2023.

Status i arbeidet med "årets julegave"; Historielagets kalender 2023.

Vår arbeidstittel er:

KJENTE PERSONER OG NAVN I OPPEGÅRD

Skrivekomiteen for 2023- utgaven er:

Ole Endresen (ny)

Terje Ilje (ny)

Harald Lundstedt (ny)

Berit Scheen (ny)

Tom Dale Andersen

Terje Fredriksen

Ragnfrid K. Pedersen

Randi Martinsen

Severin Breivik (koordinator for de skrivelystne)

Vi er godt i gang, men mye igjen også, så vi kommer sikkert i tidsnød opp mot layout og trykking ut i ultimo oktober.

Også DU som støtter lokalhistorien ved ditt medlemskap i Oppegård historielag, kan bidra til kalenderøkonomien ved for eks.:

- Dørsalg av kalenderen for 2023 i desember måned. Gåturer er god mosjon og du blir kjent ved å ha ærend for å banke på i nabolaget.
- Kontakt også gjerne Randi, Ragnfrid eller Berit om du har forslag til, eller kan skaffe flere annonsører til kalenderen.
- Da bidrar du med oss til å sikre produktet.
Meld gjerne din interesse til en av oss i Kalenderkomiteen.